

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ
УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
ДЛЯ ПІДРОЗДІЛІВ ПРЕВЕНТИВНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ
Кафедра мовної підготовки**

**МОВА І ПРАВО:
ЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ РОЗУМІННЯ,
ТЛУМАЧЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ
ПРАВА**

Матеріали
міжвузівського круглого столу
(09 листопада 2023 р.)

м. Одеса
2023

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ
ПІДРОЗДІЛІВ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

КАФЕДРА МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ

**МОВА І ПРАВО:
ЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ РОЗУМІННЯ,
ТЛУМАЧЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВА**

Матеріали міжвузівського круглого столу
09 листопада 2023 р.

Одеса – 2023

УДК: 811.161.2:372.461

Міжвузівський круглий стіл «Мова і право: лінгвістичний аспект розуміння, тлумачення та застосування права» (09 листопада 2023 року, м. Одеса).

Мова і право: лінгвістичний аспект розуміння, тлумачення та застосування права: Матеріали міжвузівського круглого столу (09 листопада 2023 року). Одеса: ОДУВС, 2023. 178 с.

ЗМІСТ

Швець Д.	
Привітання учасників круглого столу	8
Вітко-Присяжнюк Я.	
Сучасна мовна політика України в контексті питання національної безпеки	9
Arapaki M.	
The Importance of English in the Work of a Lawyer	13
Drapaliuk K.	
Some Aspects for Interpretation of Legal Linguistics and Language of Law	17
Yelisieieva S.	
Features of Translation in the Field of Forensic Criminal Examination	19
Козій О.	
Робота з автентичними текстами: лексико-граматичний аспект .	22
Подлісецька О.	
Культура мовлення як складова загальної культури правників ...	24
Rostomova L.	
The System of Exercises in English for Speech Competence Formation for Future Policemen.....	27
Медведенко С., Ситько О.	
До питання про поняття мовних прав	30
Тарасенко Л.	
Діловодство Запорізької Січі як унікальне історичне джерело	33
Тягнирядно Є.	
Професійна мова і мовлення – основа ефективного спілкування поліцейського.....	38
Chychian O.	
Communication Skills of a Modern Lawyer	41
Шоповаленко Н.	
Правильність і точність як комунікативна ознака мовлення юриста.....	45

ПРАЦІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Абасова Ф.	
Сучасні аспекти та тенденції мовної освіти України в контексті Євроінтеграції.....	48

ДО ПИТАННЯ ПРО ПОНЯТТЯ МОВНИХ ПРАВ

Медведенко Сергій,

доктор філософії, декан факультету підготовки фахівців для
підрозділів превентивної діяльності

Ситько Олена,

завідувач кафедри мовної підготовки ОДУВС

03 листопада 2023 року Президент України Володимир Зеленський підписав законопроект про внесення змін до Закону України «Про національні меншини (спільноти) України», які стосуються деяких питань реалізації прав і свобод осіб, які належать до національних меншин (спільнот) України.

Реформа законодавчої бази щодо національних меншин є однією із семи рекомендацій Єврокомісії, які Україна отримала разом зі статусом кандидата на вступ до ЄС. На шляху євроінтеграції Україна зобов'язалася забезпечити європейські стандарти захисту прав національних спільнот, зокрема шляхом створення належних механізмів для їх реалізації, на що і був спрямований Закон «Про національні меншини (спільноти) України», який набув чинності 1 липня 2023 р.

26 вересня 2023 р. Кабінет Міністрів України схвалив Державну цільову національно-культурну програму «Єдність у розмаїтті» на період до 2034 року, яка має забезпечити імплементацію відповідного закону та спрямована на виконання рекомендації Єврокомісії.

Указана Програма спрямована на реалізацію прав осіб, які належать до національних меншин (спільнот) та корінних народів України, відповідно до українського законодавства та міжнародних зобов'язань України. Зокрема Програма сприятиме формуванню ефективних інструментів забезпечення реалізації мовних прав. Застосування програмного методу, належна міжвідомча координація та багаторічне стабільне фінансування дадуть можливість розробити механізм реалізації положень удосконаленого законодавства у сфері захисту та забезпечення реалізації прав осіб, які належать до національних меншин (спільнот) та корінних народів України, зокрема під час забезпечення реалізації мовних прав.

Виконання Програми дасть змогу забезпечити належну взаємодію, партнерство між громадськими об'єднаннями національних меншин (спільнот) та органами державної влади, органами місцевого самоврядування для реалізації мовних прав осіб, які належать до національних меншин (спільнот) та корінних народів

України. Для досягнення цієї мети планується розробити нормативно-правову базу з питань захисту мовних прав національних меншин (спільнот) та корінних народів України, ужити системних заходів до надання підтримки з державного бюджету для реалізації проєктів, спрямованих на забезпечення реалізації мовних прав таких осіб.

Водночас варто наголосити на тому, що поняття «мовні права» до сьогодні в українському праві залишаються недостатньо вивченим, хоча воно й фіксується у вітчизняному законодавстві, як було зазначено вище.

Національні меншини (спільноти) прагнуть зберегти свої унікальні характерні риси та культурну ідентичність, іноді в умовах маргіналізації, ізоляції та дискримінації, тому питання, пов'язані з мовою, набувають для представників таких спільнот мають важливе значення, набуваючи особливого емоційного забарвлення.

«Мовні права» є правами людини, які впливають на перевагу або використання мови державними органами, приватними особами та іншими суб'єктами. Мовні права можна розуміти як низку вимог, які зобов'язують органи публічного адміністрування використовувати певні мови в певних ситуаціях або не перешкоджати вибору, що здійснюється особами щодо своєї мови. Ці зобов'язання можуть також включати визнання або підтримання права національних меншин (спільнот) та корінних народів користуватися рідною мовою. Права людини у сфері використання мови є поєднанням правових вимог, установлених міжнародними договорами з прав людини, та керівними принципами щодо того, як вирішувати питання, що стосуються мови. Мовні права наводяться в різних положеннях міжнародного права в галузі прав людини, таких як заборона дискримінації, право на вільне висловлення думок, право на приватне життя, право на освіту та право мовних меншин (спільнот) та корінних народів використовувати рідну мову разом з іншими членами тієї ж групи.

Мовні права також зафіксовано в низці керівних документів та міжнародних стандартів, таких як Декларація ООН про права осіб, які належать до національних або етнічних, релігійних та мовних меншин (1992 р.), Рамкова конвенція Ради Європи про захист національних меншин, Європейська хартія регіональних мов або мов меншин, три керівні принципи ЮНЕСКО з питань мов та освіти, різні рекомендації Форуму ООН з питань меншин щодо виконання

Декларації про права осіб, які належать до національних або етнічних, релігійних та мовних меншин, Тематичний коментар № 3 Ради Європи до Рамкової конвенції про мовні права осіб, які належать до національних меншин, а також Рекомендації Осло щодо прав національних меншин у галузі мови.

Незважаючи на деякі відмінності, усі зазначені документи описують аналогічні основні підходи, які рекомендуються органам публічного адміністрування для виконання своїх зобов'язань у галузі мовних прав людини, згідно з якими вони повинні:

поважати мовні права як невід'ємну частину прав людини;

визнавати та заохочувати толерантність, культурне та мовне різноманіття, взаємну повагу, взаєморозуміння та співпрацю між усіма верствами суспільства;

здійснювати політику й ухвалювати законодавство, спрямовані на вирішення питань у галузі мовних прав, а також установлювати шляхи їх реалізації;

виконувати свої зобов'язання в галузі прав людини, загалом ґрунтуючись на принципі пропорційності у використанні або підтриманні органами державної влади різних мов, а також на принципі мовної свободи щодо приватних осіб;

надавати публічні послуги, які засвідчують визнання зобов'язань держави щодо поваги та забезпечення мовних прав, таким чином, щоб особи, які розмовляють мовами національних меншин (спільнот), змогли за необхідності легко отримати доступ до таких послуг;

створювати механізми ефективного розгляду скарг у судових, адміністративних та виконавчих органах із метою вирішення та усунення проблем, пов'язаних із мовними правами.

Узагальнюючи основні мовні права, які зафіксовані в цих договорах, правових і керівних документах, можна виділити такі головні групи:

- мовні права у відносинах із державою;
- мовні права в міжособистісній комунікації;
- мовні права у сфері освіти та інформації;
- мовні права, пов'язані з національно-культурною ідентичністю;
- права, що визначають мовну самоідентифікацію та мовну інтеграцію;
- мовні права осіб з обмеженими комунікативними можливостями.

За останні роки багато міжнародних організацій розробили процеси, інструменти й способи, спрямовані на просування та роз'яснення принципів дотримання й реалізації мовних прав. Форум ООН з проблем меншин, Секція ЮНЕСКО з питань мов та багатомовності, Консультативний комітет з Рамкової конвенції Ради Європи про захист національних меншин та Верховний комісар ОБСЄ у справах національних меншин продовжують забезпечувати конструктивний комплекс обміну знаннями й досвідом у способах вирішення питань, пов'язаних із мовними правами.

Підсумовуючи, слід зауважити, що сьогодні немає «універсального» підходу до забезпечення реалізації мовних прав, проте для ефективного виконання державою своїх зобов'язань ця робота повинна здійснюватися в рамках таких основних напрямів, як гідність, свобода, рівність та відсутність дискримінації в питаннях, пов'язаних із мовою.

Література

1. Державна цільова національно-культурна програма «Єдність у розмаїтті» до 2034 року.
<https://ips.ligazakon.net/document/KR230850?an=7&hide=true>
2. Закон України «Про національні меншини (спільноти) України». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2827-20#Text>